

вдання – це зберегти життя дитини та підтримати порядок у державі. Можна зазначити, що держава піклується про інтереси дітей в умовах воєнного стану на такому ж рівні, як і в мирний час. Першим кроком на шляху їх вирішення стало створення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради. URL: <https://v.gd/g8lxAh>
2. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 (URL: <https://v.gd/wlh8WL>)
3. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. НАН України: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2002. 222 с.
4. Іщенко В. Введення воєнного стану: які наслідки та обмеження. Legal House. 24 лютого 2022 року. URL: <https://v.gd/BRDm3K>
5. Конвенція про права дитини : Конвенція; ООН від 20.11.1989 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021
6. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2402-14>

Сафончик Оксана Іванівна,

*д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА ПОДІЛУ СПІЛЬНОГО МАЙНА ПОДРУЖЖЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Поділ спільного майна подружжя передбачає припинення прав подружжя на спільне майно, тобто, за вимогою одного з подружжя або за їхньою спільною вимогою, відносини щодо спільної сумісної власності між ними припиняються [1, 3]. У літературі надається ще декілька визначень договорів подружжя щодо поділу майна, яке на момент складення такого договору перебувало в їхній спільній власності та відносно користування яким подружжя мало певні права та обов'язки. Так, у деяких літературних джерелах договір про поділ

спільного майна подружжя висвітлюється як правочин, спрямований на припинення режиму спільного майна подружжя – осіб, які перебували у шлюбі [7, С. 99-101; 8, С. 667-670]. В окремих джерелах договори про поділ спільного майна подружжя розуміються як договір, спрямований на припинення режиму спільної сумісної власності подружжя з подальшим установленням режиму приватної власності кожного з них [3]. У низці інших джерел договір про поділ спільного майна подружжя висвітлюється як договір, який дозволяє подружжю спільно користуватись та розпоряджатись спільним майном [9, С. 2-7].

З наукової точки зору в літературі викладено, що договір поділу спільного майна подружжя належить до двосторонніх, консенсуальних та відплатних договорів, сторонами яких є дружина та чоловік, шлюбні відносини між якими існують або припинені, що зареєстровано відповідним чином у органах РАЦС. Отже, договір поділу майна укладатимуть лише особи, які уклали шлюб, зареєстрували його у відповідних органах та мають спільне майно. Саме цим договір поділу майна подружжя відрізняється від шлюбного договору, бо першим передбачено регулювання майнових відносин подружжя щодо майна, яке вже є в їхній спільній власності, а в другому передбачається визначення режиму майна подружжя, яке вже в них є та яке вони разом набудуть у майбутньому (Ст. 67 СК України) [4]. Зміст договору про поділ майна подружжя не має чіткого визначення.

У літературі висвітлюються різні погляди щодо змісту зазначеного договору, а сімейне законодавство України не визначає його так само, як форму укладення договору про поділ майна подружжя під час шлюбних відносин та після їх припинення. Для визнання змісту та форми договору про поділ майна подружжя правники пропонують користуватися на загальних засадах положеннями цивільного законодавства України, якими передбачені правила відносно форми правочину (ст.ст. 205–208 ЦК України) [5].

Починаючи з 24 лютого 2022 року, в Україні почався складний період пов'язаний з повномасштабним вторгненням РФ та веденням бойових дій. З цього часу розпочалась дія військового стану [1, 2, 6] та війна на території України, під час чого країна-агресор окупувала окремі території. Війна внесла корективи до звичних процедур. В громадян України виникли нестандартні питання. Наприклад, як укласти шлюб під час дії воєнного стану, особливо у місцях активних

бойових дій та на тимчасово-окупованих територіях, де державні органи, то як суди та РАЦСи не працюють? Або, як відбувається розірвання шлюбу, якщо один із подружжя за кордоном чи на окупованих територіях?

На законодавчому рівні було закріплено досить суттєві зміни, що регулюють шлюбні правовідносини за умов воєнного стану. Одне добре, український уряд спростив процес реєстрації шлюбу, в тому числі й за допомогою інтернет ресурсів. Під час дії воєнного стану умови розлучення на законодавчому рівні, не змінилися. У разі, коли подружжя прийняло рішення припинити шлюбні відносини, тобто розірвати шлюб, вони можуть здійснити це наступними способами: по-перше подати до ДРАЦС спільну заяву за спільною згодою (якщо немає майнових спорів, а також якщо в подружжя не має спільних дітей); по-друге, у разі виникнення спорів щодо спільного майна, відсутності спільної згоди, і при наявності неповнолітніх дітей, або у разі перебування одного з подружжя за кордоном, подружжя або один з подружжя має право подати позовну заяву до суду за місцем реєстрації шлюбу або місцем проживання відповідача. В регіонах, де йдуть інтенсивні обстріли та є суттєва загроза окупації, державні установи дійсно можуть не працювати.

Слід зазначити, що згідно із законом навіть на окупованих територіях українські РАЦС мають право видавати документи про розірвання шлюбу. Це дозволено статтею 9 Закону України «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [3].

У сьогоденних реаліях для судової влади відсутні будь які проблеми щодо вирішення спорів між подружжям та розглядом їх заяв щодо розлучення поділу спільного майна та вирішення питань щодо виховання та місця проживання дитини тощо. Подружжю, яке перебуває у безпосередній близькості до місць активних бойових дій, або на тимчасово-окупованих територіях, потрібно звернутись до адвоката (за допомогою інтернет ресурсів, тобто онлайн) та укласти із ним відповідний договір, щоб він представляв інтереси подружжя на території підконтрольній Україні. Слід звернути увагу й на такий момент: подружжя має бути на зв'язку, зокрема за допомогою додатку Zoom, так-як суддя може просити, під час судового засідання, бути подружжю присутніми у онлайн режимі та підтвердити своє рішення щодо розірвання шлюбу. В іншому – проблем немає. Терміни щодо

проведення процедури розірвання шлюбу під час дії воєнного стану не відрізняються від звичайних, крім тих територій, де йдуть активні бойові дії та які тимчасово-окуповані.

Підсумовуючи, слід зазначити, що в умовах воєнного стану процедура укладання шлюбу значною мірою спростилася, а процедура щодо розірвання шлюбу, майже не змінилась.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». Закон України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-IX#Text>
3. Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21. Ст. 135.
5. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
6. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>
7. Круглова О. О. Правовий режим майна подружжя: нормативно-правове регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 6/2017 С. 99-101. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/27.pdf
8. Мельник О. О. Актуальні проблеми правового режиму спільно нажитого майна подружжя. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття*» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.). Одеса : Гельветика, 2022. Т. 2. С. 667-670.
9. Олійник О. С. Майнові відносини подружжя: порівняльно-правовий аспект. *Юриспруденція: теорія і практика*: 2009. № 5 (55). С. 2-7.
10. Сафончик О. І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 397 с.
11. Фолошня Д. І. Спільна власність членів сім'ї за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 20 с.